

Tarih: 6 Kasım 2017 - Sayı: 0

- İklim Postası: Kaldığımız yerden devam
- Nerede kalmıştık? Marakeş'ten bugüne, geçtiğimiz senenin kısa muhasebesi
- Yetmiyor: İklim Değişikliği ile Etkin Mücadele için Daha Fazla ve Daha Hızlı Azaltım Şart
- İklim Adaleti için Savaş! Kömürden Kurtul!

İklim Postası: Kaldığımız yerden devam

İki sene önce, tam da bu zamanlarda, bir yanda İklim Forumu, diğer yanda G20 toplantıları yapılırken, dünyanın geleceği konusunda endişe taşıyan bir grup Türkiyeli iklim aktivisti olarak, geçmişteki örneklerinden de ilham alarak önemli bir karar vermiştik: Tarihin belki de en kritik iklim zirvesi olan COP21'den en sıcak haberleri ve analizleri fiziksel olarak Paris'te bulunamayan herkesle paylaşmak için ve her daim yoğun olan Türkiye gündemi içinde iklim krizinin hak ettiği yeri bulması için *Paris İklim Postası* isimli bir bülten çıkaracaktık. Biraz el yordamı, biraz acemilik ve çok miktarda gönüllü emek ile de bu ilk denememizde oldukça kalabalık bir kitleye ulaştık.

COP21 ile başlayan bu macera, bir sonraki sene, 7 – 18 Kasım tarihleri arasında Fas'ın Marakeş kentinde düzenlenen COP22'de de devam etti. Oradan da iklim zirvesi ile ilgili en güncel haberleri en hızlı bir şekilde iletmeye çalıştık; yorumlarımızı, izlenimlerimizi paylaştık. Hatta elimizden geldiğince oradan ara-ara canlı yayınlar bile gerçekleştirdik.

Şimdi yılın yine o vakti geldi: Bu sefer gündemimizde 6-17 Kasım tarihleri arasında Fiji dönem başkanlığında, ama Almanya'nın Bonn kentinde düzenlenecek olan COP23 var. Yine kalabalık sayılabilecek bir grup olarak doğrudan Bonn'dan haberler aktaracağız, izlenimlerimizi sizinle paylaşacağız.

Hem ülkemizde hem de dünyada kasırgalar, fırtınalar, ani yağmurlar, dolular ve seller ile iklim değişikliğinin etkilerini git gide daha yakından hissettiğimiz bir yılın ardından, ülkeler önümüzdeki iki hafta boyunca Bonn'da toplanacaklar. Paris Anlaşması'nın nasıl uygulanacağı ile ilgili ilkelerin konuşulacağı ve uzun vadeli küresel stratejinin belirleneceği bu toplantı hepimizin geleceğini yakından ilgilendiriyor. Geri dönüşü olmayan bir yola girmeden önce kapanmakta olan bir fırsat penceresini yakalamak için son şanslarımızdan biri. Bunu iyi kullanmamız gerekiyor.

Biz bu toplantıyı yakından takip ederken, siz de bizi takip edin, Bonn'dan habersiz kalmayın.

Nerede kalmıştık? Marakeş'ten bugüne, geçtiğimiz senenin kısa muhasebesi

Cem İskender Aydın

En son bıraktığımızda, Marakeş'teydik. Paris Anlaşması, COP21'in üzerinden daha henüz bir yıl bile geçmeden, Marakeş'teki konferansın hemen öncesinde, 4 Kasım 2016'da yürürlüğe girmişti. Kabul edildikten sonra 11 ay gibi kısa bir sürede çok sayıda devlet tarafından resmen onaylanarak yürürlüğe girerek bu kadar hızlı onaylanan ilk uluslararası anlaşma olma şerefine erişmişti. Sadece ana hedefleri ve genel hatları belirleyen Paris Anlaşması aslında tabiri caizse içi boş bir çerçeve ve asıl önemli olan ise içindeki resmin ne olacağı. Bu nedenle uygulama esaslarını belirleyecek olan kural kitabının içeriğinin ne olacağı aslında anlaşmanın kendisinden daha önemli bir mesele. Marakeş'teki COP22'nin amacı da bu nedenle "hedef belli, şimdi bu hedefe erişmek için gereken şartları yaratalım" şeklinde yorumlanabilirdi.

Hatırlayacağımız üzere, aslında oldukça olumlu bir havada başlayan Marakeş görüşmelerinde, 8 Kasım 2016'da ABD'deki seçimlerden iklim değişikliğini "pahalı bir palavra" olarak niteleyen Donald Trump'ın galip çıkması ile ani bir rüzgâr değişikliği yaşandı. Gündem birden bire "iklimi nasıl koruruz?" sorusundan ziyade "iklimi Trump'tan nasıl koruruz?" sorusuna odaklandı. Herkes "Trump'a rağmen" Paris Anlaşması'nı uygulayacağını, anlaşmadan çıkmayacağını, anlaşmanın en ateşli savunucusu olduğunu belirten açıklamalar yaptı.

Aslında Obama yönetimindeki ABD, iklim konferanslarında belki de ilk kez müzakereleri daha da ileri götürmeyi amaçlayan ve liderlik etmeye çalışan bir konumda durmaktaydı. Her ne kadar aslında bir çok konuda radikal bir tutumu olmasa da "High Ambition Coalition"un (Yüksek Azimli Koalisyon) bir parçası bile olmuştu. Obama yönetimi aslında Trump'ın seçilme ihtimaline karşı Paris Anlaşması'nı tabiri caizse "Trump geçirmez" bir şekilde tasarlama bile çalışmıştı. Bildiğiniz üzere anlaşmayı hali hazırda onaylamış olan bir ülkenin anlaşmadan ayrılmayı talep etmesi anlaşmanın yürürlüğe girmesinden itibaren ilk üç yılda mümkün değil. Bu sürenin sonunda da bir yıllık ihbar süresi bulunuyor. Yani Trump'ın resmi olarak çekilebilmesi ancak 4 Kasım 2020'de, yani bir sonraki ABD başkanlık seçimlerinin ertesi günü mümkün. Fakat bu kural Trump'ı 1 Haziran 2017'de, ABD'ye aşırı yükler dayattığı ve adil

olmadığı gerekçesiyle Paris Anlaşması'ndan çıkacağını açıklamaktan alıkoymadı.

Uzun lafın kisası, ABD fiilen Paris Anlaşması'na taraf olmaya devam ediyor fakat hukuken bağlayıcı olmayan anlaşma kapsamında bir sera gazı indirimine gitmeyeceğini söylemek mümkün. Zaten Trump yönetiminin ABD Çevre Koruma Ajansı'nın (EPA – Environmental Protection Agency) başına iklim inkârcısı ve EPA'nın azılı düşmanı Scott Pruitt'i getirmesi bile bu konudaki federal düzeydeki politikaların geleceği açısından yeterli bilgi sunuyor. Pruitt'in şimdiye kadarki icraatları açıkça karbon emisyonlarının iklim değişikliğine neden olmadığını açıklamaktan, Obama döneminde geçen "Temiz Enerji Yönergesi"nin (Clean Energy Act) iptaline kadar uzanan bir yelpazede dağılıyor.

ABD'nin yarattığı bütün bu tantana arasında, diğer devletler iklim anlaşmasını daha ileri götürmek için ve Obama yönetiminin ardından oluşan küresel liderlik rolünü kapmak için oldukça iddialı açıklamalarda bulundular. ABD'nin anlaşmadan çekildiğini açıklaması diğer ülkelerin anlaşmayı onaylamasına ve taraf olmalarına engel olmadı. Şu ana kadar 197 taraftan 169'u anlaşmayı resmen onaylamış durumda. Bunun yanında ABD içinde eyaletler ve şehirlerin oluşturduğu Trump karşıtı bir koalisyon kurulmuş durumda. California valisi Jerry Brown liderliğinde kurulan Under2 (2'nin Altı) koalisyonuna şimdiye kadar 39 ülkeden 188 şehir, eyalet ve yönetim organı katılmış durumda. Bu koalisyon Ekim ayı itibariyle küresel gelirin yüzde 39'unu oluşturuyor.

Şimdi COP23'e başlarken yine gündemi en çok meşgul edecek konulardan birisi ABD'nin tutumu olacak gibi görünüyor. Bunun yanında ABD'nin geçmişte liderlik ettiği Umbrella Group'un (Şemsiye Grubu) bu toplantıda özellikle de ABD'nin çekilmesinden cesaret alarak adaptasyon, kayıp ve zararlar, iklim finansmanı ve teknoloji transferi gibi önemli konularda ayak sürüyecekleri tahmin ediliyor.

Öte yandan, yazının başında da belirtildiği üzere, Paris Anlaşması'nın hali hazırda boş bir çerçeve olması, şimdiye kadar taahhüt edilen emisyon azaltımlarının anlaşmanın kendi koyduğu hedeflere bizi ulaştıramaması, anlaşmanın bağlayıcı olmaması ve 2020 öncesi emisyon azaltımı ile ilgili bir eylem planı içermemesi gibi asıl tartışılması gereken, ABD'nin oyunbozanlığından daha önemli konular var. Bu COP'un dönem başkanı olan Fiji'nin, bu pozisyona gelen ilk pasifik ada ülkesi olması nedeniyle özellikle kayıp ve zararlar konusunda bir ajanda belirleyeceğini umanlar mevcut. Önümüzdeki iki hafta neler getirecek, bu beklentilerin ne kadarı gerçeğe dönüşecek, hep beraber göreceğiz.

Yetmiyor: İklim Değişikliği ile Etkin Mücadele için Daha Fazla ve Daha Hızlı Azaltım Şart

Arif Cem Gündoğan

Birleşmiş Milletler Çevre Programı'nın (UNEP) geçtiğimiz günlerde yayımladığı "Salım Açığı 2017" adlı rapora göre uluslararası müzakereler ve Paris Anlaşması kapsamında ülkelerin masaya koyduğu taahhütler iklim değişikliği ile etkin mücadele için hala çok yetersiz. 23 ülkeden 43 farklı kurumun ve yüze

yakın bilim insanının katkı koyduğu raporun ana mesajı basit: iklim değişikliği ile mücadele için acilen daha fazlası lazım.

UNEP Salım Açığı 2017 benzerlerinin 8. Olma özelliğini taşıyor ve ana amacı Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi (UNFCCC) amaçlarına ulaşma bağlamında küresel ilerlemeyi bilimsel bir gözle değerlendiriyor. Rapor aynı zamanda Paris Anlaşması ile yeniden şekillenen iklim değişikliği rejiminin artık sembolikleşmiş küresel sıcaklık ortalamasındaki artışı en fazla 2°C'de (ve dahi 1.5°C'ye olabildiğince yakın) durdurabilme hedefine ulaşılması için ne kadar azaltım yapılması gerektiğine de odaklanıyor. Tam da bu nedenle raporlara "salım açığı" adı verilmekte...

2017 raporunda öne çıkan bulgularsa şunlar:

1. Paris Anlaşması hedeflerine ulaşılabilmesi için ivmelenmiş kısa dönemli eylemlerine ve güçlendirilmiş daha uzun vadeli ulusal taahhütlere ihtiyaç var. Rapor, pratik ve maliyet etkin çözümlerin halihazırda var olduğunun altını çiziyor.
2. Rapora göre Paris Anlaşması bağlamında başlayacak Kolaylaştırıcı Diyalog ve Ulusal Olarak Belirlenmiş Katkıların (NDC) 2020 yılındaki revizyonu 2030 salım açığının kapatılması için son şanslar olabilir.
3. Enerji ve endüstriden kaynaklanan küresel CO2 emisyonları 2014'ten bu yana sabit kalırken kümülatifte sera gazı emisyonları yavaşça artmaya devam ediyor.
4. Rapora göre böyle giderse küresel seragazi emisyonları 2020 yılında 2°C ve 1.5°C hedefleri için olması gereken seviyenin üzerinde olacak ve 2030'da bu hedeflerden geri dönülemeyecek şekilde sapmış olabiliriz.
5. Koşullu ve koşulsuz Ulusal Katkıların tamamının gerçekleştirildiği göz önüne alındığında dahi 2030'daki salım açığı 2°C hedefi açısından 11-13.5

GtCO₂e, 1.5°C hedefi açısından ise 16-19 GtCO₂e olacak (Şekil 1).

6. Raporda pek çok G20 ülkesinin ulusal taahhütlerini gerçekleştirebilmeleri için hali hazırdakilere ek yeni politikaları hayata geçirmesi gerekiyor.
7. Devlet dışı aktörlerin (sivil toplum, yerel yönetimler, şirketler, üniversiteler, STK'lar vb.) salım açığını kapatmada hatırı sayılır rol oynayabilirler.
8. Rapora göre benzer şekilde Montreal Protokolü'nün genişletildiği Kigali Eki¹ ve ICAO Ofset Çerçevesi'nin (CORSIA)² 2030'daki salım açığının azaltılmasına sınırlı bir katkı verebileceği (1 GtCO₂e civarında) öngörülüyor.
9. Raporda üzerinde ıslarla durulan 2030 öncesindeki iklim eyleminin önemi... 2018'deki Kolaylaştırıcı Diyalog sürecinin bu konuya dair ülkelerin ihtiyaçlarına yanıt vermesinin olmazsa olmaz olduğu belirtilmekte.
10. 2030'daki salım açığının <US\$100/tCO₂e civarında bir karbon fiyatlanması ile maliyet etkin şekilde azaltılmasının mümkün olduğuna dikkat çekiliyor. Bu açığı kapatmanın çevresel, sosyal ve ekonomik diğer

hedeflere dair yan faydalar sağlayacağını altı çizilmekte.

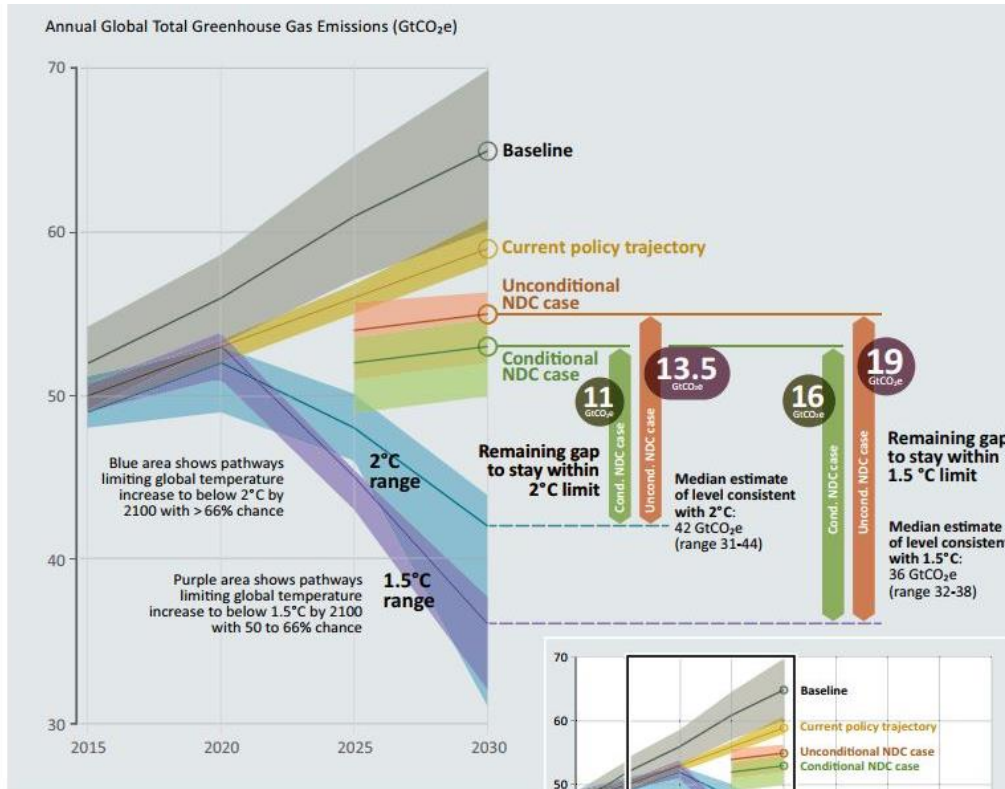
Özetle eldeki yetmiyor ama daha fazlasını yapmak gayet mümkün ve dahi sağladığı yan faydalar açısından en mantıklı seçenek. Bununla beraber raporda ABD'nin Paris Anlaşması'ndan çekilme kararının olası etkilerinin incelenmediği ve hesaba katılmamış olduğunu hatırlatmakta fayda var. Bir sonraki seneki versiyonda bu etkilerinde incelenmesi muhtemel.

“Daha ileri, daha hızlı ve hep beraber” sloganı ile 6 Kasım'da Fiji başkanlığında Almanya'nın Bonn şehrinde başlayan iklim zirvesi bilim dünyasından gelen uyarılar ışığında insan kaynaklı iklim değişikliği ile mücadelede vites yükseltmek için bir şans. Dünya Meteoroloji Örgütü'nün atmosferdeki seragazi konsantrasyonlarının son 800 bin yıldır en yüksek seviyeye ulaştığını endişe ile paylaştığı bu günlerde

Bonn'dan gelecek iyi haberleri izlemek için “alandayıs”. Haberleşmek üzere.

1-<http://www.dw.com/tr/küresel-ısınamayla-mücadelede-önemli-adım/a-36050156>

2-<https://www.icao.int/environmental-protection/Pages/market-based-measures.aspx>

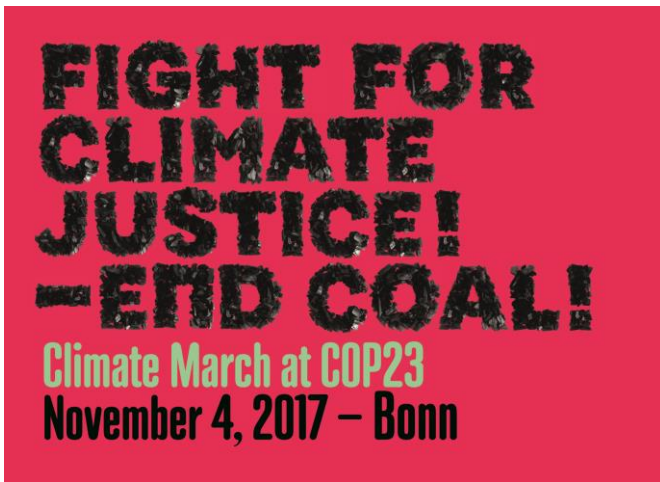
Şekil 1. 2030'daki Salım Açığı (UNEP, 2017)

İklim Adaleti için Savaş! Kömürden Kurtul!

Özgül Erdemli Mutlu

6-17 Kasım 2017 tarihinde Bonn'da gerçekleşen UNFCCC (Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği ile Mücadele Çerçeve Sözleşmesi)'nin 23. Taraflar Toplantısı (COP23) öncesi binlerce aktivist Bonn'da eylem yaptı. Dünyanın her yerinden gelen aktivistlerin bir kısmı STK'larıyla organize şekilde eylem yaparken, bir kısmı ise bireysel gösteriler yaptılar. Bir kısım katılımcı ise renkli yürüyüşe kırmızı giyerek katılarak binlerce eylemcinin yanında olduğunu gösterdi. Çoğunluğun kırmızı giyinmesi veya kırmızı bir şey taşımasının sebebi, kömüre karşı kırmızı çizgilerimiz olduğunu göstermek ve kömüre hep birlikte geçit vermeyeceğimizi, dur dediğimizi göstermekti.

Sivil grupların düzenlediği eylemlerin müzakereler başlamadan yapılmasının en önemli sebebi, BM İklim Zirvesi öncesi karar alıcılara halkın onları takip ettiğini göstermek, taleplerini somut bir şekilde duyurmak ve müzakereleri toplum yararına etkilemek. Bu sene Bonn'da da resmi heyetler BM salonlarında ve koridorlarında bugünü ve geleceğimizi etkileyen kararlar alacaklar. İşte aktivistler, Bonn'daki renkli yürüyüş ile iklim adaleti için kömüre son verin çağrısı yaptılar. Bonn'daki iklim yürüyüşüne katılan binlerce kişiden birisi olarak, 4 saat boyunca dünyanın her yerinden gelen eylemcilerle birlikte şu sloganları attık: "İklimi Değil Sistemi Değiştirin!" "Kömürsüz Avrupa Mümkün!" "Kömürden Kurtul - Kömüre Son Ver!" "İklim Adaleti için Gezegen için!" "İklim Suçlarına Son!"

Yürüyüşe katılan uluslararası grupların çağrıları hem tüm UNFCCC delegelerin, hem de kendi başkentlerine yönelikti. Karar alıcılara "iklim adaleti ile mücadele için kömüre son vermek zorundasınız" mesajı vermeye ve iki hafta sürecek COP23 ötesinde iklim değişikliği mücadelesinde ciddi ve somut adımlar atmalarını sağlamaya çalıştılar.

Yürüyüşün ev sahipliğini yapan ve organizasyonun yükünü çeken Alman grupların Angela Merkel'e ve Berlin'e mesajları ise çarpıcıydı. Bonn'da COP23 düzenlenirken, sadece 50 km uzaklıkta Avrupa'nın en büyük emisyon kaynağı olan açık kömür işletmesinin kapatılmamış olmasının kabul edilemeyeceğini anlatan sloganlar attılar. Almanya'nın yenilebilir enerji ve iklim değişikliği ile mücadeledeki öncülük etmek istiyorsa kömürü bırakması gerektiğini anlatan çok sayıda pankart vardı.

2012'de New York'taki büyük iklim eyleminden itibaren iklim adaleti konusunun eylemlerde zamanla daha merkeze geldiğini görmek sevindirici. Elbette iklim değişikliği sorunu çok boyutlu ve çok taraflı bir mesele. İklim mücadelesi, zaman zaman ülkemizde gördüğümüz gibi enerji meselesine indirgenemeyecek kadar katmanlı ve kapsamlı. Enerji meselesi ötesinde, iklim değişikliğine bir çevre hakkı ekseninde yaklaşmak önemli. Çevre hakkı çerçevesinden baktığımızda en basit haliyle, iklim meselesinin adalet boyutunun öncelikli olduğunu söylemek gerek. Bonn'daki yürüyüşte binlerce kişinin iklim adaleti üst başlığında birleşmesi ve bunun kömürle yakın ilişkisine dikkat çekmesi bu açıdan önemliydi.

İklim mücadelesinin öncülerinden olsalar da çevre örgütlerinin ötesinde, iklim adaleti hareketinin içinde çevre dışı örgütlerin olmasının önemi büyük. Kadın kuruluşları, gençlik örgütleri, hak temelli STK'lar, çiftçi örgütleri gibi çevre dışı STK'ların "iklim adaleti" şemsiyesi altında birleşip, "kömürden kurtulma" çağrısı yapması hayli etkileyiciydi. Yürüyüşün sonlarına doğru çok yorulduğum için, "acaba 5 dakika kahve molası versem mi?" diye düşünürken, bir engelli teyzenin hemen yanı sıra bebek arabasını iterken slogan atan genç anneyi ve onun yanındaki coşkulu genç aktivisti görünce, gezegeni ve geleceği kurtaracak resim budur diyerek aşırı umutlandım.